

Snakk om etikk

Vektlegger vi barnas beste i vår kliniske hverdag?

– plikt, etikk og lovverk

 ANNE RØNNEBERG, STYREMEDLEM I NTFS ETIKKRÅD

Å jobbe med barn og unge i tannhelsetjenesten er både givende og utfordrende. Barn og unge kan ikke alltid mål- bære sine egne interesser, og vi som profesjonelle helseutø- vere bør kjenne til aktuelle etiske prinsipper, lovverk og vår plikt til å henvise til barnevern ved bekymring.

Vi har en lovpålagt plikt til å gjøre godt for våre pasienter, vi skal være barnas advokat: Tenke og ivareta hva som er i deres beste interesse. Det er eksempelvis lett å bli manipulert av omsorgs- personer som har sitt syn på tannbehandlingssituasjonen og behandlingen, og barna blir i mindre grad hørt.

FNs Barnekonvensjon fra 1989 er en internasjonal avtale om barns rettigheter, som også kalles barnas egen grunnlov. Norge bestemte å følge den i 1991, og i 2003 gjelder barnekonvensjo- nen som norsk lov. Den har en spesiell status ved at den går foran andre norske lover dersom de står mot hverandre. På den måten har Norge sørget for at alle, myndigheter, enkeltpersoner og organisasjoner, skal følge bestemmelsene i barnekonvensjo- nen (regjeringen.no).

Det er viktig at vi som tannhelsepersonell kjenner til FNs barnekonvensjon, og påser at barn faktisk får de rettighetene de lovmessig har krav på. Hele tannhelseteamet, og ledelsen i fylkene som forvalter tannbehandling til blant andre barn og unge, bør kjenne til denne delen av det norske lovverket. Det vil også gjøre det lettere å argumentere for barns rettigheter i tannhelsesituasjonen, og bidra til at ressurser må prioriteres til denne sårbare gruppen.

Vi må våge å stå opp for barna, selv i en travel praksis hvor økonomi er mye omtalt, og det mangler både ressurser og stillinger.

Kunnskap om barnekonvensjonen kan gjøre det lettere å tale barnas sak.

Mye av lovverket i FNs barnekonvensjon harmoniserer med de etiske prinsippene som Tannlegeforeningens etiske regler er bygget på, eksempelvis:

Autonomi – retten til å samtykke og ikke bestemme på vegne av andre

Barnekonvensjonen artikkel 12, omhandler at barn skal høres. Barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, skal fritt få gi uttrykk for sine synspunkter i alle forhold som vedrører barnet. Barnets synspunkter skal vektlegges i samsvar med alder og modenhet.

Dette er også viktig å ha i tankene der man vurderer en bekymringsmelding til barnevernet. Barn bør involveres så langt det er mulig. Man bør i utgangspunktet ikke handle bak deres rygg, men involvere i samsvar med alder og modenhet.

Ikke gjøre skade – minimere smerte, ubehag og ikke skade våre pasienter

Barnekonvensjonens artikkel 19, beskriver viktigheten av å beskytte barnet mot alle former for fysisk eller psykisk vold, skade, misbruk, forsømmelse utnyttning og vanskjøtsel.

Dette betyr at vi som tannhelsepersonell er lovmessig forpliktet til å gripe inn ved mistanke om barnemishandling og omsorgssvikt.

I tillegg er vi som tannhelsepersonell pliktig til å forholde oss til Helsepersonelloven § 33, og meldeplikten til barnevernet.

Velgjørenhet / gjøre godt – vi vil pasientens beste

Barnekonvensjonens artikkel 3, beskriver blant annet at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn.

Som tidligere beskrevet, skal vi være «barnas advokat». Vi skal hele tiden vekte hva som vil være den beste behandlingen for barnet, på kort- og lang sikt.

Rettferdighet – alle har rett til lik behandling og de samme helsetilbud

Barnekonvensjonen artikkel 24, anerkjenner barns rett til å nyte godt av den høyest oppnåelige helsestandard og behandlingstilbud i et land. Ingen barn skal fratas retten til slike helsetjenester.

Det bør derfor tilstrebes en nasjonal likhet i tannbehandlingstilbudet som gis til barn og unge og bla. deres krav på tilgang til spesialisthelsetjenester.

Sannferdighet, vi har som tannleger en plikt til å være ærlige og sannferdige.

Dette punktet har NTF inkludert som en siste paragraf i det etiske regelverket, og det berører flere artikler i Barnekonvensjonen. Det å være ærlige og oppriktige mot barn er viktig for å oppnå tillit og trygghet.

Nå vet vi at barn i Norge har en egen grunnlov. Den har til og med forrang over andre norske lover. Vi skylder barn og unge å bruke argumenter fra lovverket sammen med NTFs etiske regler, og sørge for at alle barn får den beste behandlingen vi kan tilby!

Barna skal bli fulgt opp, også der det er behov for å involvere barnevernet. Vi som profesjonsutøvere må argumentere for nasjonal likhet til tannhelsetjenester. Det bør være et likeverdig tannhelsetilbud uansett hvor i landet barna bor.

Etter FNs Barnekonvensjon er man barn til man fyller 18 år.

Det utgjør ca. femtedelen av den norske befolkningen. Kan vi i hverdagen ærlig si at vi gjør alt dette, står opp for barn og unge, og aktivt inkluderer NTFs etiske regelverk, barnas egen grunnlov og Helsepersonelloven?

Jeg tror vi både vil og gjør det, men likevel greit å minne seg selv på at vi skal tenke på hva som faktisk er i barns og unges beste interesse.

<https://www.tannlegeforeningen.no/fag-og-politikk/etikk/ntfs-etiske-regler.html>

https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bfd/bro/2004/0004/ddd/pdfv/178931-fns_barnekonvensjon.pdf

<https://www.barneombudet.no/for-barn-og-unge/barnekonvensjonen>

https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-07-02-64/KAPITTEL_6#§33

HUSK NTFs NETTKURS!

Kursene er gratis og teller 2 timer i NTFs etterutdanningssystem

- Folketrygdens stønadsordning
- Smittevern
- Strålevern
- Etikk
- Bivirkninger fra odontologiske biomaterialer
- Kjøp og salg av tannklinikk
- HMS for leder

Full oversikt over tilgjengelige nettkurs finner du på
www.tannlegeforeningen.no/nettkurs

